

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Досліджено сутність та класифікацію фінансових ресурсів підприємств. Розглянуто особливості формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, зокрема внаслідок здійснення їх прямої та непрямой державної підтримки.

Ключові слова: фінансові ресурси, власні фінансові ресурси, позикові фінансові ресурси, залучені фінансові ресурси, податок на додану вартість, державна підтримка сільського господарства.

Постановка проблеми. Функціонування підприємств, зокрема сільськогосподарських, супроводжується безперервним кругообігом коштів, який здійснюється у вигляді витрат ресурсів і одержання доходів, їхнього розподілу й використання. Прийняття рішення про використання тих чи інших джерел формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств безпосередньо впливає на їх фінансові результати та фінансову стійкість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування фінансових ресурсів підприємств розглядали в своїх працях Белолипецький В.Г., Василик О.Д., Грідчина М.В., Зятковський І.В., Коробов М.Я., Опарін В.М., Поддєрьогін А.М., Родіонова В.М., Філімоненков О.С., Яцух О.О. та інші. Більш детального дослідження вимагає вплив сучасних умов господарювання в аграрному секторі на формування фінансових ресурсів підприємств.

Формулювання цілей статті: охарактеризувати особливості формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Фінансові ресурси підприємств – це грошові кошти та грошові фонди, сформовані за рахунок різних джерел, і які використовуються для формування активів підприємства та здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою отримання відповідного доходу, прибутку. З іншого боку, деякі вчені, зокрема О. С. Філімоненков [2] трактують фінансові ресурси підприємств як власний, позичений та залучений грошовий капітал підприємств, тобто відображені в

пасиві балансу джерела, за рахунок яких формуються активи. Актив балансу підприємства показує, як воно розмістило наявні фінансові ресурси, куди вони спрямовані на дату складання бухгалтерського звіту. Саме обсяги та структура джерел фінансових ресурсів підприємства мають найбільший вплив на його фінансові результати та фінансову стійкість.

Формування та використання фінансових ресурсів на підприємствах — це процес утворення грошових фондів для фінансового забезпечення операційної та інвестиційної діяльності, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання [4].

За напрямками надходження фінансові ресурси поділяють на зовнішні та внутрішні [3]. Внутрішні фінансові ресурси — це нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування та кредиторська заборгованість, що постійно перебуває на балансі підприємства (стійкі пасиви). Зовнішні фінансові ресурси — це додаткові власні та позикові кошти, одержані через фінансовий ринок (розміщення власних акцій та облігацій), від кредитно-банківської системи (отримання кредитів) та інших кредиторів (отримання авансів замовників, товарних кредитів від постачальників). За рахунок зовнішніх надходжень може збільшуватись як власний капітал підприємства (продаж власних акцій, додаткові внески до статутного фонду у вигляді фінансової допомоги, добровільних пожертвувань, страхові відшкодування за застрахованими ризиками, що відбулися, бюджетні дотації), так і позиковий (продаж облігацій власної емісії, банківські кредити, кошти інших кредиторів).

Підприємства формують фінансові ресурси, використовуючи власні, позикові та залучені джерела.

Власні джерела фінансування підприємства утворюються переважно двома шляхами: внесенням власниками підприємства грошей та інших активів та накопиченням суми прибутку, що залишається на підприємстві.

Статутний фонд будь-якого підприємства є важливим джерелом формування його активів, хоча, зазвичай, не існує прямого зв'язку між розмірами статутного фонду підприємства і обсягом виробництва товарів та

послуг. Певною мірою розмір статутного фонду впливає на можливості зовнішнього фінансування, ділову репутацію підприємства. Розмір статутного фонду, що визначає участь кожного із засновників та акціонерів у капіталі підприємства, є критерієм визначення розміру прибутку, який кожний із них одержує при розподілі прибутку [3].

Прибуток підприємства є основним внутрішнім джерелом збільшення власних фінансових ресурсів. Фінансовий стан підприємства не може бути стійким, якщо воно не одержує прибуток, який забезпечує необхідний приріст грошових ресурсів, насамперед для фінансування заходів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази виробництва і соціальної сфери. Якщо підприємство збиткове, це призводить до зменшення фінансових ресурсів.

Особливості й умови кругообігу основних і оборотних засобів зумовлюють потребу у формуванні певної частини фінансових ресурсів за рахунок позикових коштів. Для поповнення оборотних засобів підприємства залучають короткострокові кредити (з терміном погашення до одного року), для фінансування капіталовкладень — середньострокові (від одного до трьох років) і довгострокові кредити (від трьох років). Банківський кредит надається суб'єктам господарювання всіх форм власності в тимчасове користування на умовах, передбачених кредитним договором. Основними з них є забезпеченість, повернення, строковість, платність і цільова спрямованість [3].

До складу залучених фінансових ресурсів підприємств входить кредиторська заборгованість усіх видів, що виникає в розрахунках з іншими фізичними та юридичними особами — постачальниками, покупцями, бюджетом, органами соціального страхування, позабюджетними фондами, з робітниками і службовцями підприємства.

Найвища фінансова стійкість підприємства досягається при використанні переважно власних джерел. У сільськогосподарських підприємств Мелітопольського району Запорізької області їх частка в структурі капіталу в 2011 році перевищувала 60 %.

Особливістю сільськогосподарських підприємств є функціонування в умовах сезонності виробництва, що призводить до підвищеної потреби у позикових коштах. Але незважаючи на суттєвий розвиток банківських послуг, кредитні ресурси і досі залишаються малодоступними для виробників сільськогосподарської продукції. Низька ефективність виробництва, високі банківські відсотки та відсутність у багатьох аграрних підприємств достатньої кількості власних коштів і необоротних активів для застави стало перешкодою для залучення кредитних ресурсів у виробництво [5].

Враховуючи те, що агропромисловий комплекс є стратегічною галуззю для нашої країни, сільськогосподарські підприємства мають змогу скористатися державною підтримкою, яка є додатковою складовою фінансового забезпечення підприємства. Крім окремих видів прямої бюджетної підтримки, значним джерелом фінансових ресурсів є кошти, які сільськогосподарські підприємства мають змогу використовувати в зв'язку з впровадженням спеціальних податкових режимів.

Зокрема, сільськогосподарські підприємства мають право скористатися спеціальним режимом оподаткування ПДВ. Статтею 209 Податкового кодексу України [1] встановлено: сума податку на додану вартість, нарахована сільськогосподарським підприємством на вартість поставлених ним сільськогосподарських товарів, послуг, не підлягає сплаті до бюджету та повністю залишається в розпорядженні такого сільськогосподарського підприємства.

Правильне розпорядження фінансовими ресурсами є важливим чинником забезпечення ефективності розв'язання економічних і соціальних завдань підприємства. Певні висновки щодо ефективності використання фінансових ресурсів підприємства (і, отже, щодо ефективності його фінансової діяльності) можна робити шляхом порівняння досягнутого результату його господарської діяльності — прибутку — з обсягом фінансових ресурсів, що були в розпорядженні підприємства у відповідний період [3].

Висновки. Постійна недостатність фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств призводить до негативних змін у структурі сільськогосподарського виробництва, зокрема зниження питомої ваги тваринництва та вирощування плодів – галузей, які забезпечують меншу норму прибутку, але мають значний вплив на продовольчу безпеку країни. В той же час в рослинництві надто високою є частка технічних культур, зокрема соняшнику, що в довгостроковому періоді призведе до погіршення якості ґрунтів. Отже, державна фінансова підтримка сільського господарства повинна мати більш вузьке цільове спрямування у відповідності до державних пріоритетів.

Крім того, зростання фінансових результатів сільськогосподарських підприємств можливе лише при ефективному використанні наявних фінансових ресурсів: впровадженні нових технологій, ефективному використанні основних засобів, підвищенні якості продукції та її конкурентоспроможності.

Література.

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: Навч. посіб. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: МАУП, 2004. – 328 с.
3. Фінанси (теоретичні основи): Підручник / М. В. Грідчіна, В. Б. Захожай, Л. Л. Осіпчук та ін.; Під кер-вом і за наук. ред. М. В. Грідчіної, В. Б. Захожая. — 2-ге вид., випр. і допов. — К.: МАУП, 2004. — 312 с.
4. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2001. — 460 с., іл.
5. Яцух О. О. Особливості формування фінансових ресурсів в аграрному секторі / О. О. Яцух // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія "Люкс", 2012. – №1(17), том 2. – С. 279-285

***Аннотация.** Исследована сущность и классификация финансовых ресурсов предприятий. Рассмотрены особенности формирования финансовых ресурсов сельскохозяйственных предприятий, в частности вследствие осуществления их прямой и косвенной государственной поддержки.*

***Ключевые слова:** финансовые ресурсы, собственные финансовые ресурсы, заемные финансовые ресурсы, привлеченные финансовые ресурсы, налог на добавленную стоимость, государственная поддержка сельского хозяйства.*

***Summary.** The essence and the classification of the enterprises financial resources are investigated. The features of agricultural enterprises financial resources, including a result of their direct and indirect government support, are considered.*

***Keywords:** financial resources, own financial resources, borrowed financial resources, involved financial resources, value added tax, state support of agriculture.*